

The background of the entire page is filled with red, hand-drawn scribbles. These include various geometric shapes like rectangles and squares, as well as wavy, zigzag, and circular lines, all drawn in a loose, sketchy style.

SMJERNICE

ZA

INKLUZIVNE

TITLOVE

*Smjernice
svima
svugdje*

NASLOV:

Smjernice svima svugdje – Smjernice za inkluzivne titlove

NAKLADNIK:

Kultura svima svugdje
Rijeka, 2026.

NASLOV:

Smjernice svima svugdje – Smjernice za inkluzivne titlove

ČLANOVI I ČLANICE RADNE SKUPINE, ABECEDNIM REDOM:

Bernarda Komar
Dorijana Kavčić
Katarina Šturik
Maja Ogrizović
Marko Godeč
Nevio Reiter
Nives Gotovac
Petra Matić
Petra Žagar-Šoštarić
Sandra Mladenović
Sanja Vorkapić Velić
Sendi Kontošić
Tina Suvajac
Viktor Smiljanić
Željka Macan

NAKLADNIK:

Kultura svima svugdje
Rijeka, 2026

PROJEKTNI TIM:

Kultura svima svugdje
Hrvatsko društvo prevoditelja znakovnog jezika
Filozofski fakultet u Rijeci
Ministarstvo titlova
Društvo hrvatskih audiovizualnih prevoditelja.

DIZAJN:

Anja Kralj i Kultura svima svugdje dizajn tim

TISAK:

Tiskara Helvetica, Rijeka.

ISBN 978-953-47241-0-1

SMJERNICE ZA INKLUZIVNE TITLOVE

Svi termini su rodno neutralni i odnose se na sve rodove.

Smjernice za inkluzivne titlove naslanjaju se na postojeće smjernice za izradu titlova, među kojima ističemo Smjernice za kvalitetno prevođenje u titlove u Hrvatskoj Društva hrvatskih audiovizualnih prevoditelja.¹

Uz podršku i preporuku Pravobranitelja za osobe s invaliditetom.²

¹ Društvo hrvatskih audiovizualnih prevoditelja.

Smjernice za kvalitetno prevođenje u titlove u Hrvatskoj. Zagreb. (Dalje se u tekstu koristi kratica DHAP). <http://dhap.hr/Content/documents/SmjerniceZaKvalitetnoTitlanje.pdf> (pristupljeno 20. travnja 2026.)

² POSI-1.12.7.-1169/26-15-02 od 8. svibnja 2026.

UVOD

Kultura svima svugdje, platforma za promicanje dostupnosti kulture i društvene solidarnosti, Hrvatsko društvo prevoditelja znakovnog jezika, Filozofski fakultet u Rijeci³ te Ministarstvo titlova i Društvo hrvatskih audiovizualnih prevoditelja, uz podršku Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, Hrvatskog audiovizualnog centra, Grada Zagreba i Pravobranitelja za osobe s invaliditetom, stvorili su prve Smjernice za inkluzivne titlove⁴ u Hrvatskoj.⁵ Gradio ih je tim sastavljen od kulturologa, radnika u kulturi, lingvisti, prevoditelja svih generacija, znanstvenika, gluhih osoba, prevoditelja hrvatskog znakovnog jezika te čujuće djece gluhih roditelja, izvornih govornika hrvatskog znakovnog jezika, i to kroz proces istraživanja, analize, razgovora, čitanja, pisanja te brojnih prepravljanja.

Pred vama su smjernice za standardizirano oblikovanje i primjenu inkluzivnih titlova u hrvatskom jezičnom, kulturnom i medijskom prostoru, nastale s ciljem osiguravanja ujednačenih praksi, unapređivanja pristupačnosti audiovizualnih sadržaja, kao i postavljanja inkluzivnih titlova kao standarda na svim projekcijama, predstavama, televizijama, kao i u ostalim javnim događanjima i aktivnostima. Smjernicama se želi pružiti doprinos društvu koje teži ostvarivanju jednakih početnih pozicija svih svojih članova koji ostvaruju pravo na različitost. Sjetimo se socijalnog pogleda na invaliditet koji naglasak stavlja na otklanjanje prepreka u društvu, a ne na „popravljanje“ pojedinaca. U tom smislu, Smjernice potiču pogled na inkluzivne titlove kao društvenu normu, kao uobičajene elemente našeg svakodnevnog iskustva. Jednako tako, inkluzivne kulturne prakse ne promatramo samo kao tehničku obvezu, već kao temeljnu civilizacijsku normu. One

³ Društvena uključenost u prevodu zastupljena je kao nastavni sadržaj u Programu Sveučilišnog diplomskog prevoditeljskog studija na Filozofskom fakultetu u Rijeci, sastavnici Sveučilišta u Rijeci.

⁴ U tekstu se za zapis prevedenoga govora ili dijaloga u stranim filmovima, serijama i drugim emisijama koji se projicira na ekranu istodobno s izvornim govorom ili dijalogom koristi naziv titl koji terminološka baza hrvatskoga strukovnog nazivlja STRUNA Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje navodi kao dopušten, uz naziv podslov (<https://struna.inji.hr/naziv/podslov/54423/#naziv> (pristup 1. ožujka 2026.)). Naziv titl ovdje se koristi zbog zastupljenosti u jeziku struke te time omogućene šire prepoznatljivosti u prevoditeljskoj praksi. Naziv inkluzivni titl (eng. SDH - Subtitles for the Deaf and Hard of Hearing) koristi se za zapis koji se projicira istodobno s izvornim zvukovnim kanalom u određenom audiovizualnom sadržaju, a kojim se auditivni (zvučni) dio audiovizualnoga sadržaja pretvara u vizualni, tekstualni sadržaj, s ciljem omogućavanja njegove univerzalne dostupnosti.

⁵ Smjernice za inkluzivne titlove u Hrvatskoj izrađene su u okviru projekta Smjernice svima svugdje koji financiraju Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Hrvatski audiovizualni centar te Grad Zagreb.

su preduvjet za razvoj solidarne zajednice u kojoj kultura prestaje biti privilegija i postaje zajedničko dobro. Uklanjanje barijera, bilo da je riječ o fizičkim preprekama poput nepristupačnih ulaza i nedostatka dizala ili o onim manje vidljivim barijerama, ključno je za ravnopravno sudjelovanje svih građana u društvenom i kulturnom životu.

Smjernice su nastale kao odgovor na potrebu za sustavnim i stručnim pristupom osiguravanju dostupnosti kulturnih i ostalih društvenih sadržaja. Dokument predstavlja cjelovit teorijski i praktični okvir, utemeljen na aktualnim javnim politikama, zakonodavstvu i međunarodnim standardima pristupačnosti, uz snažan naglasak na njihovu neposrednu primjenjivost u svakodnevnom radu. Rezultat je višegodišnjeg iskustva u osmišljavanju i provedbi inkluzivnih projekata te sinergije stručnog znanja na praktičnoj i teorijskoj razini. Doprinos suradnika s različitih područja inkluzivnog djelovanja bio je ključan u oblikovanju standarda koji osnažuju struku za djelovanje u smjeru potpune društvene inkluzije,⁶ ostavljajući trajni metodološki trag za buduće generacije kulturnih i medijskih radnika.

Metodologija primijenjena pri izradi Smjernica za inkluzivne titlove uključila je i prikupljanje informacija analizom već postojećih podataka, izvještaja, studija i članaka (sekundarno istraživanje).⁷ Budući da se temeljnim preduvjetom za izradu inkluzivnih titlova smatra vještina u izradi međujezičnih titlova⁸ te poznavanje postupaka, strategija i obilježja u njihovu oblikovanju, kao temeljni se dokument u tom pogledu uzimaju Smjernice za kvalitetno prevođenje u titlove u Hrvatskoj Društva hrvatskih audiovizualnih prevoditelja⁹ koje svoje polazište nalaze u audiovizualnoj prevoditeljskoj tradiciji na području Hrvatske. U ovom se dokumentu stoga neće razmatrati temeljna obilježja međujezičnih titlova ni međujezični prevoditeljski postupci koji se javljaju pri njihovoj izradi, već se u središtu nalaze inkluzivni elementi u titlovima pri unutarjezičnom postupku¹⁰ prilagodbe

⁶ Naziv inkluzija u dokumentu se koristi u značenju uključenosti svih članova društvene zajednice u sve oblike društvenih aktivnosti, odnosa i institucijama, a s ciljem osiguravanja ravnopravnosti i zaštite ljudskoga dostojanstva (v. Struna, terminološka baza hrvatskoga strukovnog nazivlja, struna.jhi.hr (pristupljeno 1. ožujka 2026.)). U Smjernicama za inkluzivne kulturne prakse inkluzija se određuje kao „uklanjanje barijera koje otežavaju ravnopravno i slobodno sudjelovanje svih građanki i građana u različitim domenama društvenog života te mogućnost njihova ravnopravnog sudjelovanja u zajedničkom kreiranju društvenog života (Baradić i dr., 2024: 5). Iz imenice s navedenim značenjem izveden je i pridjev inkluzivni.

⁷ Eng. *desk research* (op. a.).

⁸ S ciljem osiguravanja razlike u nazivlju za titlove koji se koriste pri posredovanju audiovizualnih sadržaja s izvornog na ciljni jezik od titlova kojima se u unutarjezičnom prevođenju želi osigurati dostupnost auditivnog dijela sadržaja audiovizualnih medija gluhim i nagluhim osobama, u tekstu se koriste izrazi međujezični titl i inkluzivni titl.

⁹ DHAP.

¹⁰ O unutarjezičnom prevođenju v. u Macan, Ž., Primorac Aberer, Z. (2014). Audiovizualno prevođenje. Priručnik za prevoditelje. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci, 193.

audiovizualnog sadržaja gluhim i nagluhim osobama.¹¹

Pri izradi su Smjernica za inkluzivne titlove u Hrvatskoj u okviru analize postojećih dostupnih dokumenata posvećenih tom prevoditeljskom području uključeni i sljedeći izvori:

- *Filmom do senzibilizacije. Priručnik za prilagodbu audiovizualnog sadržaja.* (Alternator)¹²
- *Smjernice za inkluzivne kulturne prakse* (Kultura svima)¹³
- *Smjernice za inkluzivno komuniciranje* (Mediji svima, Kultura svima svugdje)¹⁴
- Standardi za podslovljavanje televizijskih kuća na njemačkom govornom području: *Untertitel-Standards von ARD, ÖRF, SRF, ZDF*¹⁵
- Smjernice za podslovljavanje *BBC Subtitling Guidelines*¹⁶
- *Croatian Timed Text Style Guide (Netflix)*¹⁷
- *Upute Filmske akademije (Oscar) za izradu inkluzivnih titlova*¹⁸
- *Standardi, smjernice i načela pripreme titlova za gluhe i nagluhe osobe u Republici Hrvatskoj (HRT)*¹⁹
- *Described and Captioned Media Program.*²⁰

Nakon sekundarnog istraživanja i analize izvora posvećenih audiovizualnom prevođenju pomoću titlova, izdvojena su obilježja inkluzivnih titlova na formalnoj i sadržajnoj razini. Na temelju njih se pristupilo oblikovanju upitnika za fokus-skupine te je u interakciji s dvjema skupinama gluhih i nagluhih osoba, a u kojima su sudjelovali članovi Saveza gluhih i nagluhih Grada Zagreba te Udruge gluhih i nagluhih Primorsko-goranske županije, provedeno kvalitativno istraživanje.

¹¹ Sintagma „gluhe i nagluhe osobe“ koristi se s ciljem naglašavanja kulturnog, jezičnog i identitetskog aspekta zajednice gluhih i nagluhih osoba, osobito u kontekstu zajednice korisnika znakovnih jezika, prava na komunikaciju i društvene inkluzije te pripada takozvanom socijalnom modelu pogleda na invaliditet. Izraz „osobe oštećena sluha“ češće se koristi u medicinskom, rehabilitacijskom i administrativnom kontekstu, gdje je naglasak na stupnju i vrsti oštećenja sluha kao zdravstvenom stanju ili funkcionalnom ograničenju (usp. World Report on Disability. (Washington: World Bank and World Health Organization, 2011), pristupljeno 1. prosinca 2025.; Oliver, M. (2013). The social model of disability: Thirty years on, Disability & Society 28 (7). https://www.researchgate.net/publication/263463206_The_social_model_of_disability_Thirty_years_on (pristupljeno 8. ožujka 2026.).

¹² *Filmom do senzibilizacije. Priručnik za prilagodbu audiovizualnog sadržaja.* Alternator. https://alternator.hr/wp-content/uploads/2022/08/Filmom_do_senzibilizacije_PRIKUCNIK_2MB_final-1.pdf (pristupljeno 20. travnja 2026.).

¹³ Matić Benčić, D., Baradić, M., Krištafor, M., Ogrizović, M. (2024).

Smjernice za inkluzivne kulturne prakse. Rijeka: Filmaktiv, 2024.

¹⁴ Krištafor, M. i dr. (2025). *Mediji svima – Smjernice za inkluzivno komuniciranje.* Rijeka: Kultura svima svugdje.

¹⁵ *Untertitel-Standards von ARD, ÖRF, SRF, ZDF.*

<https://www.daserste.de/specials/service/untertitel-standards100.html> (pristupljeno 20. travnja 2026.).

¹⁶ *BBC Subtitling Guidelines.*

<https://www.clevercast.com/bbc-subtitling-guidelines> (pristupljeno 14. ožujka 2026.).

¹⁷ Netflix Partner Help Center. *Croatian Timed Text Style Guide.* <https://partnerhelp.netflixstudios.com/hc/en-us/articles/115002790368-Croatian-Timed-Text-Style-Guide> (pristupljeno 1. prosinca 2025.)

¹⁸ *Closed Captioning and Subtitles.*

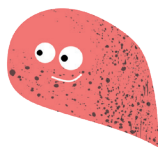
https://submissions.oscars.org/technicalspecifications.aspx#ctl00_MainContent_InfoCardSections_ctl07_InfoSection (pristupljeno 1. prosinca 2025.)

¹⁹ Kavčić, D. (2017). Standardi, smjernice i načela pripreme titlova za gluhe i nagluhe osobe u Republici Hrvatskoj. Zagreb. (neobjavljeno).

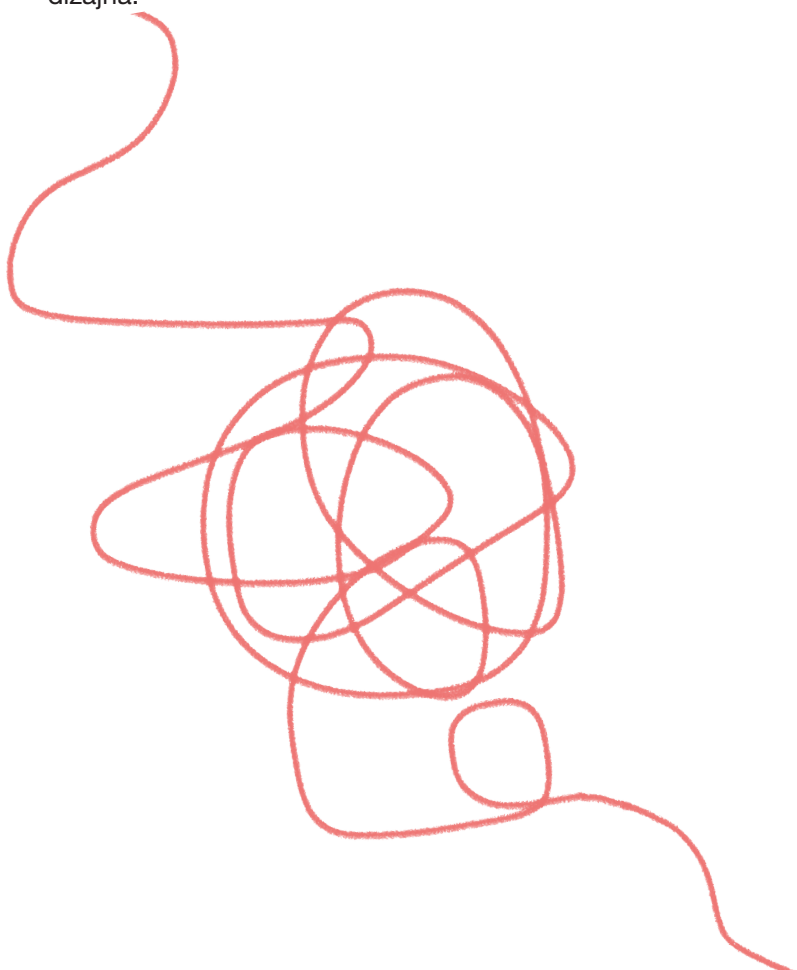
²⁰ Described and Captioned Media Program. <https://dcmp.org/> (pristupljeno 1. prosinca 2025.).

Među inačicama u načinu formalnog i sadržajnog oblikovanja inkluzivnih titlova ponuđenim u provedenom istraživanju utvrđeno je kojima se na temelju kriterija njihove zastupljenosti može dati prednost. Rezultati toga istraživanja temeljno su polazište za preporuke pri izradi inkluzivnih titlova koje se donose u tekstu Smjernica. Isti su se razmotrili i u razgovoru s profesionalnim autorima titlova te su pojedina rješenja dodatno uređena na temelju praktičnog stručnog iskustva. Smjernice sadrže i popis korištene i preporučene literature te popis za provjeru namijenjen autorima inkluzivnih titlova. Smjernicama se želio dati doprinos društvenoj uključenosti te tome da inkluzivni titlovi u Hrvatskoj postanu uobičajen i univerzalno primijenjen način u audiovizualnom prevođenju.

Važan aspekt Smjernica je i korištenje svima razumljivog jezika te osiguravanje dostupnog i razumljivog sadržajnog i grafičkog dizajna.

PROSTOR
ZA VAŠE
BILJEŠKE
♡

KOJI SU PRIMARNI CILJEVI SMJERNICA?

Ciljevi koji se pri izradi Smjernica za inkluzivne titlove u Hrvatskoj mogu smatrati primarnim izdvajaju se i objašnjavaju u nastavku.

— Standardizacija metodologije: definiranje preciznih parametara za oblikovanje inkluzivnih titlova u hrvatskom jezičnom i medijskom prostoru. To uključuje tehničke aspekte (brzina čitanja, broj znakova, pozicioniranje) i kreativna rješenja za prijenos zvučnih informacija ključnih za cjelovit doživljaj pojedinog sadržaja.

— Sustavno unapređenje pristupačnosti: osiguravanje ravnopravnog pristupa i jednakih prilika u praćenju audiovizualnih sadržaja, primarno gluhim i nagluhim osobama, ali i osobama s disleksijom, osobama s autizmom, osobama koje ovladavaju jezikom istovremenim gledanjem i slušanjem. Ove su Smjernice namijenjene svima.

— Integracija teorije i zakonodavstva: usklađivanje praktičnih savjeta s europskim i nacionalnim propisima o pristupačnosti medijskih usluga, čime se pružateljima sadržaja olakšava ispunjavanje pravnih i profesionalnih obveza.

— Poticanje društvene transformacije: operativni alat za preobrazbu pasivnog promatranja u aktivno sudjelovanje. Smjernicama se želi pružiti poticaj institucijama i pojedincima za poduzimanje konkretnih koraka prema stvaranju prostora u kojem se svatko osjeća pozvanim i uvaženim.

Temeljna svrha Smjernica je transformacija inkluzije iz teorijskog koncepta u opipljiv standard, kao jamstvo dostupnosti zajedničke kulturne baštine i suvremene produkcije, bez iznimke.

KOME SU NAMIJENJENE SMJERNICE?

Smjernice su namijenjene prevoditeljima i autorima titlova,²¹ urednicima i lektorima, medijskim kućama i pružateljima audiovizualnih usluga, obrazovnim i kulturnim ustanovama i svim zainteresiranima za inkluziju i inkluzivne prakse. Strukturirane su kao podrška svima koji stvaraju, isporučuju, primjenjuju i koriste kulturne i medijske sadržaje. Njihov je zadatak premošćivanje jaza između deklarativne inkluzije i njezine stvarne, svakodnevne primjene u praksi.

TKO MOŽE PRONAĆI KORISTAN SADRŽAJ U SMJERNICAMA?

U nastavku se izdvajaju skupine korisnika za koje se može pretpostaviti da će u Smjernicama pronaći koristan sadržaj za područje svojega zanimanja i djelovanja.

— Profesionalci u audiovizualnoj produkciji: prevoditelji, u prvom redu oni koji se bave inkluzivnim titlovima, autori titlova i tehničari kojima priručnik nudi konkretna pravila za izradu titlova, i to onih koja su čitljiva, informativna i estetski usklađena s vizualnim identitetom određenog sadržaja.

— Urednici, lektori i kontrolori kvalitete: za osiguravanje jezičnog standarda i ujednačenosti stila, čime se postiže visoka razina profesionalnog pristupa u javnoj komunikaciji.

²¹ Kao profesionalizam se u jeziku struke ustalio posuđeni izraz titler. Budući da se ovim dokumentom želi pružiti doprinos i izgradnji hrvatskoga nazivlja na području (inkluzivnog) audiovizualnog prevođenja, ali i uvažiti leksičke izbore ustaljene u praksi, u tekstu se za osobu koja se bavi prevođenjem pomoću titlova (međujezičnih i inkluzivnih) koristi izraz autor titlova.

— Donositelji odluka u medijskim kućama: ravnatelji televizijskih postaja, voditelji VOD (*Video-on-Demand*)²² platformi i producenti koji u Smjernicama nalaze argumentaciju i standarde za primjenu pristupačnih rješenja u svojim poslovnim modelima.

— Institucije u kulturi i organizacije civilnog društva: muzeji, kina, kazališta i galerije koji teže transformaciji i inkluzivnom pristupu u svojim prostorima i programima. Priručnik im pomaže u tome da uklone „nevidljive barijere“ i učine svoje sadržaje dostupnima svima, bez obzira na fizička ili senzorna ograničenja.

— Akademska zajednica i studenti: budući stručnjaci u području teorijske i primijenjene znanosti o prevođenju, medija i kulturologije, kojima ovaj dokument služi kao literatura za razumijevanje inkluzivnih kulturnih praksi.

— Aktivisti i zagovaratelji ljudskih prava: korisnici Smjernica kao alata za argumentirano zagovaranje prava na pristup kulturi te podsjetnik na to da su inkluzivne prakse temelj solidarnije zajednice koju gradimo — zajedno.

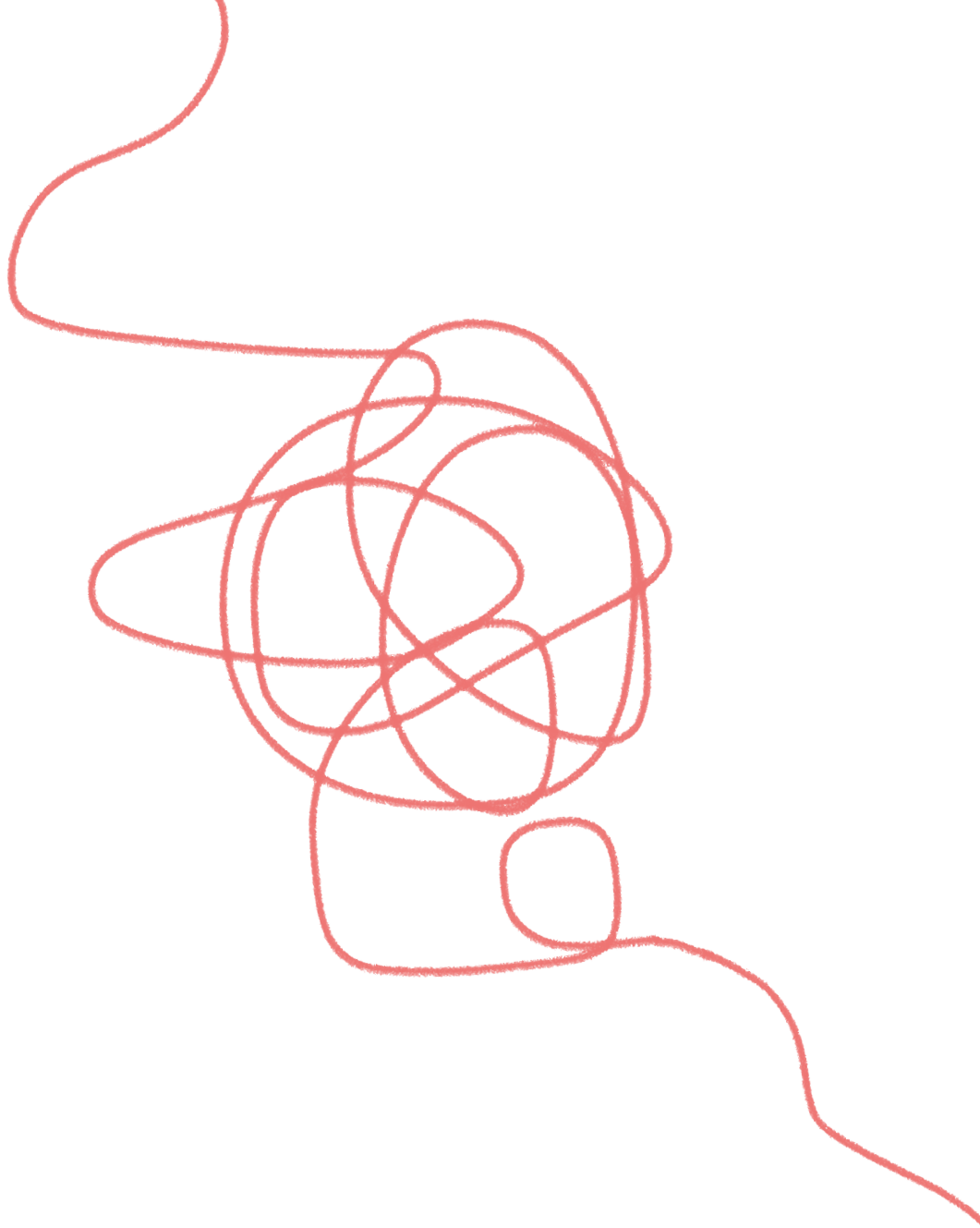
Zajedničkim snagama Smjernice su nastale, a samo na takav način mogu i zaživjeti u inkluzivnoj prevoditeljskoj praksi.

PRIJATELJI I PRIJATELJICE SMJERNICA

Uz projektni tim, autore, urednički tim i lektorske snage, velike zasluge idu prijateljima i prijateljicama Smjernica koji su pridonijeli tome da dokument koji držite u rukama bude najbolji mogući. Iva Plejić Brnčić, predstavница Udruge Zaželi; Maela Rakočević Uvodić, predsjednica IFLA²³-ina Stručnog odjela D; Suzana Ivančić, rukovoditeljica HRT-ovog Odjela za prilagodbu programa za osobe s osjetilnim teškoćama te Ligia Soare, suosnivačica festivala Animest te zagovornica i edukatorica inkluzivnih titlova na europskoj razini. Hvala vam na vašem doprinosu!

²² Eng. *Video-on-Demand* (dosl. „video na zahtjev“).

²³ International Federation of Library Associations and Institutions, Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova.

ŠTO JE TO INKLUZIJA

Inkluzija doslovno znači uključivanje. A mi smo izradom Smjernica za inkluzivne titlove htjeli upravo to — utjecati na povećanje uključenosti različitih društvenih skupina. Stvarali smo ih primarno imajući na umu gluhe i nagluhe osobe, ali i osobe s daltonizmom, autizmom, disleksijom, zatim osobe koje ovladavaju hrvatskim kao inim jezikom, ali i sve nas kojima govoreni sadržaj prenesen u pisani tekst kroz pristup koji se njima predstavlja i promiče postaje razumljiviji. Ove su Smjernice pomagač u razumijevanju, jednakoj participaciji i sudjelovanju, ali i budućem stvaranju kulture i samog društva. Od svih nas — za sve nas.

Kao i u Smjernicama za inkluzivne kulturne prakse,²⁴ ekipa okupljena oko platforme Kultura svima svugdje ističe kako je pokušaj definicije inkluzije koji (nam) je pružila Susan Kenyon dobra početna pozicija za promišljanje — autorica ističe da smo uspjeli prepoznati što znači društvo koje isključuje, no nemamo viziju društva koje bi bilo inkluzivno.²⁵ Kada pokušamo odrediti što je to inkluzivno društvo, često smo usmjereni na prepreke koje stoje na putu društvenoj uključenosti, razgovaramo o rampama, WC-ima, nedostatku reprezentacije i vidljivih te snažnih samozastupnika, kao i izostanku prisustva znakovnih jezika, inkluzivnih titlova ili audiodeskripcije. Sve to što nedostaje i izostaje prepreka je u stvaranju ravnopravnih startnih pozicija, bez kojih ne samo da je otežano jednako korištenje različitih sadržaja, nego je ograničena i mogućnost njihova aktivnog stvaranja.

²⁴ Baradić, M. i dr. (2024). *Smjernice za inkluzivne kulturne prakse*. Rijeka: Kultura svima svugdje / Filmaktiv
²⁵ Kenyon, S. (2003). Understanding Social Exclusion and Social Inclusion, *Municipal Engineer* 156, 2.
<https://doi.org/10.1680/muen.2003.156.2.97>.

Smjernice za inkluzivne titlove doprinosu stvaranju ravnopravnog i solidarnog društva koje uklanja prostorne i sadržajne prepreke te osigurava ravnopravan pristup različitim sadržajima – svim članovima društvene zajednice. One podržavaju društveni/socijalni model pogleda na invaliditet i naslanjaju se na ljudska prava, kao i na legislativne i normativne okvire poput Konvencije o pravima osoba s invaliditetom.²⁶

Zaključno, Smjernice za inkluzivne titlove nisu samo dokument posvećen njihovoj tehničkoj izvedbi, već su i zagovarački dokument za korištenje inkluzivnih titlova te promišljanje o svima onima kojima je potrebno otvoriti vrata različitim sadržajima iz društvenog i kulturnog života.

²⁶ Konvencija o pravima osoba s invaliditetom (eng. *Convention on the Rights of Persons with Disabilities*) na razini je Ujedinjenih naroda donesena 13. prosinca 2006. godine, a otvorena je za potpise 30. ožujka 2007. godine. Na snagu je stupila 3. svibnja 2008. godine. Republika Hrvatska ratificirala ju je među prvima 2007. godine (Narodne novine, Međunarodni ugovori, br. 6/2007, 3/2008, 5/2008).

INKLUZIVNI TITL

Kvalitetan inkluzivni titl je onaj koji osigurava da gluha osoba razumije sadržaj i radnju jednako kao i čujuća osoba = što čujuća osoba čuje, gluha osoba može pročitati u inkluzivnom titlu.

Inkluzivni titlovi u idealnom slučaju sadržavaju sve izgovorene riječi te opise zvukova važnih za radnju u cjelini, kao i onih za koje se procijeni da su važni za razumijevanje svake pojedine scene. Izgovorene riječi i rečenice čujućim su osobama dostupne neposredno, bez dodatnih filtera poput lektoriranja i/ili cenzure, te se prema tome očekuje da titl za gluhe i nagluhe posreduje isti takav izvorni jezični sadržaj.

Necenzurirani sadržaj doprinosi i karakterizaciji likova, stvaranju atmosfere, ali i upoznavanju s jezikom i kulturom.

Slijedeći težnju za vjernim, točnim i autentičnim posredovanjem sadržaja iz izvornog zvukovnog kanala, u inkluzivnim se titlovima zadržavaju specifični verbalni izrazi poput dijalektizama i žargonizama te se ne cenzuriraju vulgarizmi poput psovki.²⁷

²⁷ Usp. Kontošić, Sendi. 2025. Inkluzivni podslavi povišena tona – posredovanje elemenata neslaganja i sukoba u filmu *Samo kad se smijem*, diplomski rad, Sveučilišni diplomski prevoditeljski studij, mentorica Željka Macan, stručna suradnica Maja Ogrizović. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci. <https://repository.ffri.uniri.hr/object/ffri:4874>. (pristupljeno 9. ožujka 2026.)

PREPORUKE ZA IZRADU INKLUZIVNOG TITLA

Kvalitetan titl čitamo bez napora.

FORMAT

Sinkronizacija s izvornim zvukom

Titl mora biti prikazan u istom trenutku kao i zvuk koji se njime posreduje te ostati na ekranu dovoljno dugo da ga se može neometano pročitati (usp. Trajanje titlova). Ako govornik nije u izravnom kadru, titl može početi do 0,5 sekunde prije početka govora, ali uvijek samo unutar scene.

Čitljivost

Titl se prikazuje u najviše 2 reda s brojem znakova koji ovise o uvjetima prikazivanja. Gornji red je kraći od donjeg, uz uvjet zadržavanja smislenih cjelina, odnosno izbjegavanja njihova razdvajanja pri segmentiranju titlova. Ako smislene cjeline nije moguće razdvojiti na način da gornji red titla bude kraći od donjeg, dozvoljava se duži gornji red u titlu.

Font treba biti čitljiv, bijeli tekst s poluprozinom tamnom pozadinom ili tamnim obrubom.

Preporučujemo korištenje **pisama (fontova) iz obitelji sans-serif**: Arial, Helvetica ili Open Sans čija je čitljivost pogodna i za manje ekrane te su jasne razlike među slovima, što ih čini dostupnima i osobama s disleksijom.

Pismo (font) **Comic Sans, Arial, Helvetica i OpenDyslexic** najčešće se preporučuje za osobe s disleksijom.

Standardna pozicija titla je u donjem dijelu ekrana, titl je centralno postavljen, no, kao i kod ostalih titlova, važno je paziti da oni ne zaklanjaju grafičke ili druge tekstualne elemente na ekranu. U tom slučaju, titl se postavlja na središnju poziciju u gornjem dijelu ekrana.

Omjer veličine titla je 4–6% visine ekrana neovisno o uređaju (mobitel, tablet ili računalo), pri čemu preporučujemo pismo (font) 42–60 px za vertikalnu rezoluciju ekrana 1080p.

Autori potiču sveobuhvatan pristup inkluzivnim titlovima. Naime, Smjernice nisu namijenjene samo gluhim i nagluhim osobama iako su temeljne upute usmjerene u prvom redu njihovoj inkluziji. Jedan od primjera koji to potvrđuje je i korištenje fonta, pozadine titlova te boja, kako bi nesmetano praćenje titlova i samih audiovizualnih sadržaja bilo osigurano i osobama s daltonizmom, autizmom, starijim osobama te onima koji ovladavaju hrvatskim jezikom.

Prema istraživanju provedenom prilikom izrade Smjernica, predloženi jednobojni model najviše odgovara onima koji audiovizualni sadržaj stvaraju, prikazuju i koriste. Ovdje se, međutim, želi istaknuti i postojanje drugih modela, odnosno predloženi model ne predstavlja se kao konačan. Smjernice ostavljaju prostor za nadogradnju, one su žive, one su vaše.

Trajanje titlova²⁸

Titl treba biti na ekranu dovoljno dugo da gledatelj može pročitati tekst i istovremeno pratiti audiovizualni sadržaj. Smjernice za kvalitetno prevođenje u titlove u Hrvatskoj Društva hrvatskih audiovizualnih prevoditelja navode kako bi „jednoredni titl trebao stajati na ekranu najmanje dvije i pol sekunde, a dvoredni najmanje četiri do pet. Trajanje titla dulje je u dječjim emisijama. Preporučeno minimalno trajanje titla je 2 sekunde za vrlo kratke titlove, a maksimalno 7 sekundi, ovisno o kompleksnosti teksta i ciljnoj publici“.²⁹

Format titlova

Pri spremanju titlova, predlaže se korištenje .srt formata, UTF-8 kodiranje znakova i provjera specifičnosti s institucijama i osobama odgovornim za prikazivanje audiovizualnog sadržaja.

SADRŽAJ

Označavanje govornika

U inkluzivnim titlovima posebnu obavijesnu važnost nosi identifikacija govornika i njihova izmjena. **Svaki govornik te svaka promjena govornika moraju biti jasno označeni, kada to nije vidljivo u kadru/sceni**, odnosno kada se ta informacija ne može saznati gledanjem.

U ovom slučaju, govornici se ne navode samo kada za taj postupak nema dovoljno (vremenskog i znakovnog) prostora u titlu te kada je prioritet navođenje onoga što se izgovara ili opisa zvuka.

Primjer:³⁰

Žena: Zdravo, razgovarale smo
o tome da napravimo WhatsApp grupu.³¹

Zdravo, razgovarale smo
o tome da napravimo WhatsApp grupu.

Kada **nije jasno ili vidljivo tko govori**, bez obzira na to nalaze li se unutar ili izvan kadra, a kada za to ne postoje prostorna ograničenja,³² sve govornike označavamo na sljedeći način:

²⁸ Eng. *timing*.

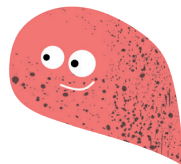
²⁹ DHAP, nije datirano, str. 3.

³⁰ Odabrani primjeri navode se iz audiovizualnih izvora za koje su inkluzivni titlovi napravljeni u okviru projekta Film svima.

³¹ Libertad, E. (red.), (2025). Gluha [Film]. Distinto Films; Nexus.CreaFilms.

³² Prostorna ograničenja proizlaze iz vremenskih, v. u Macan, Ž.; Primorac Aberer, Z. (2014). Audiovizualno prevođenje. *Priručnik za prevoditelje*. Filozofski fakultet u Rijeci: Rijeka, str. 186.

Ime: izgovoreni tekst. Navedeno pravilo je rezultat provedenih fokus-skupina i anketa s ciljom skupinom, gluhim i nagluhim osobama s kojima su izrađene Smjernice. Ovisno o zahtjevima naručitelja, govornici i identifikatori označavaju se unutar uglate zgrade i bez dvotočke, prije izgovorenog teksta.

Primjer:

Dragan: A da nam se predstavite?³³

Ako govornikovo ime nije poznato iz sadržaja do trenutka njegova govora, za njegovo se identificiranje koristi jezični izraz prema kojemu je najlakše intuitivno zaključiti o kome se radi, primjerice imenica sa značenjem zanimanja ili pridjev kojim se čijem glasu pridružuje temeljno dobno ili koje drugo obilježje, svojstvo ili pripadnost.

Primjer:

Asistent: Gazda, molim Vas, budite pristojni.³⁴

Ako govornikovo ime nije poznato do kraja radnje, pri njegovoj se identifikaciji koristi neutralni izraz ili ime navedeno na odjavnoj špici.³⁵

Ako je govornik identificiran s više naziva koji se javljaju u podjednakoj mjeri, u inkluzivnim se titlovima koristi izraz koji je zadnji izgovoren ili onaj kojim se identificira sam govornik.

Promjena govornika

Svako uvođenje novog govornika u titlu se predstavlja navođenjem njegova imena ili drugog jezičnog izraza s funkcijom njegova identificiranja.

Svaka promjena govornika koja nije jasno vidljiva u kadru/sceni navodi se uz ime ili neki drugi izraz (npr. Profesorica, Dječji glas i sl.) za identificiranje određenoga govornika.

Ako nije moguće pratiti tko govori, predlaže se navođenje imena ili izraza odabranog za označavanje govornika do trenutka promjene takvih uvjeta.

³³ Slijepčević, N. (red.). (2024). Čovjek koji nije mogao šutjeti [Film]. Antitalent; Kinorama.

³⁴ Seregi, I. (red.). (2026). Svadba [Film]. Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku / Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku.

³⁵ Špica (njem. Spitze), pisani (iznimno i govoreni) tekst najave i odjave filma. Film počinje najavnom špicom ili naslovnicom koja donosi barem naziv (ime) filma te zaštitni znak proizvođača, a završava odjavnom špicom ili odjavnicom. U profesionalnim filmovima špica najčešće donosi i imena tvorca filma (redatelja, glumaca itd.) te podatke o godini dovršenja filma. Katkad se prije tekstualne špice javlja tzv. predšpica, prizori koji tvore uvodni dio filmske fabule, a tekst špice može ići i preko tzv. podšpice, odnosno prizora filma (obično prikaza ambijenta ili nekoga rutinskog zbivanja). Špica se posebno izrađuje u postprodukciji, često je u nadležnosti posebnoga stvaraoca (dizajnera špice). Špica. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2026. Pristupljeno 23.5.2026. <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/59836>>.

Ako je jasno tko govori i govornici su poznati otprije, moguće je korištenje dijaloške linije (-) pri promjeni govornika, bez razmaka, te bez navođenja izraza za označavanje govornika.

Primjer:

Branimir: Koje je to boje? Ovo?

Ivica: Sad je zelena.³⁶

Mislim, ta cijela tipka,
koje je boje? -Ima crveno i...

VAŽNO: Nastavno na trenutni standard za titlove Društva hrvatskih audiovizualnih prevoditelja,³⁷ kao i na istraživanja provedena za potrebe izrade ovih Smjernica, predlaže se da se dijaloškom linijom ne označava svaka promjena govornika, već da se primjenjuje prethodno navedeni način.

Primjer:

-Mislim, ta cijela tipka,
koje je boje? -Ima crveno i...

Mislim, ta cijela tipka,
koje je boje? -Ima crveno i...

Označavanje govornika pomoću **boja** jedan je od češće korištenih modela u oblikovanju inkluzivnih titlova. Radi njihove šire dostupnosti, primjerice i osobama s daltonizmom, te na temelju rezultata istraživanja provedenog među pripadnicima zajednice gluhih i nagluhih osoba u Hrvatskoj, u ovom se priručniku takav pristup ne preporučuje.

U slučaju potrebe za korištenjem više boja, poput odluke da se govornici razlikuju pomoću imena/naziva i boje, predlaže se korištenje bijele i žute boje. Jedan od preporučenih modela je i korištenje žute boje za označavanje inkluzivnih elemenata u titlovima, a bijele za standardni dio titla.

Primjer:

Miljenko [tiho]: 'Ajde...³⁸

Identifikacija je potrebna i za govornike koji se ne pojavljuju u

³⁶ Jokoš, I. (red.). (2025). Kad vrtim film [Film]. Wolfgang & Dolly.

³⁷ „Kada titl prenosi razgovor dvoje ili više ljudi, ispred prvog govornika ne stavlja se crtica, a ispred svakog idućeg stavlja se crtica bez razmaka. Preporučuje se ne stavljati previše govornika u isti titl.“; DHAP, nije datirano, str. 1.

³⁸ Šeregi, I. (red.). (2026). Svadba [Film]. Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku / Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku.

kadru (uključujući govornike iz drugih izvora, npr. glas iz telefona, razglasa, televizije i sl.). Njihova se imena navode običnim slovima, a tekst koji izgovaraju u kurzivu, osim u slučaju brze izmjene u istoj sceni kada se i govornici koji nisu u kadru navode kao i oni vidljivi.

Primjer:

Petar: *Zašto su ove crte na podu?*³⁹

Narator se označava dosljedno. Ako narator nije vidljiv (u pojedinoj sceni ili u cijelom filmu), njegov tekst se u titlu oblikuje u kurzivu.

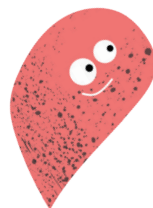
Primjer:

Narator: *Ovaj je film posvećen nepoznatom vozaču nepoznatog automobila.*⁴⁰

U sadržaj se inkluzivnih titlova uključuju i informacije vezane za posebne govorne situacije: jezični izrazi koji predstavljaju otklon od standardnojezičnih normi, upotreba drugog jezika, prepričavanje, unutarnji monolog, glas u snu, glas s nekog tehničkog uređaja, oznake paralingvističkih elemenata. U nastavku se pristup posredovanju posebnih govornih situacija u inkluzivnim titlovima razmatra uz navođenje odgovarajućih primjera.

Jezični izrazi koji ne ulaze u norme hrvatskoga standardnog jezika

Polazeći od načela točnosti i težnje za što većom vjernosti verbalnom sadržaju u izvornom zvukovnom kanalu, u inkluzivnim se titlovima navode i jezični izrazi poput dijalektizama i žargonizama. Navode se običnim slovima, u obliku podudarnom onom u izvornom auditivnom kanalu, bez prilagodbe hrvatskome standardnom jeziku i dodatnog pojašnjenja.⁴¹ Time se želi omogućiti posredovanje informacija u najvećoj mogućoj mjeri podudarnih onima u izvornom auditivnom kanalu, i to s ciljem osiguravanja sadržajne i doživljajne ravnopravnosti s čujućom publikom, kao i poticaj razvijanju leksičke kompetencije gluhih i nagluhih osoba.

NARATOR:
OVAJ JE FILM
POSVEĆEN
NEPOZNATOM
VOZAČU
NEPOZNATOG
AUTOMOBILA.

³⁹ Andree Škop, M., i Raýmanová, V. (red.). (2026). Glavonja [Film]. PomPom Film; Objectif.

⁴⁰ Tanhofer, N. (red.). (1958). H-8 [Film]. Jadran film. Inkluziviran: 2021.

⁴¹ Usp. s poglavljem Jezična i stilaska obilježja, Jezična raznolikost.

Promjena jezika

Promjena jezika označava se navođenjem naziva za određeni jezik u uglatim zagrada, i to nakon oznake govornika te prije dvotočke. Govornika se označava samo kada nije jasno tko govori. Rečenice na stranom jeziku⁴² navode se u oblim zagrada. Nakon navođenja naziva za određeni jezik, do sljedeće promjene jezika u titlovima taj naziv nije potrebno ponovno navoditi u uglatim zagrada.

Primjer:

Massimo [talijanski]: (U ludom i podlom svijetu, postoji samo jedna istina: i to je Rijeka.)

(Postoji samo jedna ljubav: i to je Rijeka!)⁴³

Ako se u filmu koristi strani jezik, a namjerno se pritom ne zna o kojem je jeziku riječ ili izgovoreni tekst nije razumljiv, koristi se izraz u uglatim zagrada [govori nejasnim/neprepoznatljivim jezikom], bez navođenja izvorno izgovorene rečenice u oblim zagrada. Ovdje se primjenjuje načelo da se u inkluzivnim titlovima navodi sve što i čujuće osobe čuju i razumiju, a ne navodi se ono za što se može pretpostaviti da ni čujuće osobe ne čuju ni ne razumiju.

Prepričavanje

Kada govornik doslovno prepričava što je tko drugi rekao, koriste se navodnici.

Primjer:

Rekla je “voda”.⁴⁴

Navodnike u inkluzivnim titlovima koristimo u internacionalnom formatu, “ovako”, a ne „ovako“ zbog osiguravanja čitljivosti teksta te softverskih postavki.

Unutarnji monolog, misli, govor u snu, glas s radija

Verbalni sadržaj unutarnjeg monologa, misli, govora u snu ili glasa s radija u inkluzivnom se titlu navodi u kurzivu, a njegov

⁴² O titlovima u filmovima s više jezika v. u Ávila-Cabrera, J. J. (2013). Subtitling multilingual films: the case of *Inglourious Basterds*. *RAEL: Revista electrónica de lingüística aplicada* 12, 87–100.; Bartoll, E. (2006). Subtitling multilingual films. *MuTra 2006 – Audiovisual Translation Scenarios: Conference Proceedings*. https://www.euroconferences.info/proceedings/2006_Proceedings/2006_Bartoll_Eduard.pdf (pristupljeno 8. ožujka 2026.)

⁴³ Bezinović, I. (red.). (2025). *Fiume o morte!* [Film]. Restart.

⁴⁴ Libertad, E. (red.). (2025). *Gluha* [Film]. Distinto Films; Nexus CreaFilms.

izvor ili opis govorne situacije navodi se u uglatim zagradaama.

Primjer:

Jelisaveta [kroz san]: *Vuče!*⁴⁵

Primjer:

[radio] *Obilna kiša izazvala je bujanje rijeka i velike poplave.*⁴⁶

Oznake paralingvističkih elemenata

Kada je isključivo iz tona, odnosno načina na koji je što izgovoreno, jasan kontekst izrečenog te su za to ostvareni potrebni prostorni i vremenski uvjeti, to je potrebno naznačiti u inkluzivnom titlu. Oznake paralingvističkih elemenata navode se u uglatim zagradaama, nakon oznake za govornika, a ispred dvotočke i verbalnog sadržaja na koji se odnose. Kada nije potrebno navesti govornika, već samo paralingvistički element, nije potrebno koristiti dvotočku.

Primjer:

On [samouvjereno]: Neka osjeti da se može osloniti na mene, da me treba.⁴⁷

Primjer:

Branimir [ženskim glasom]: Kad se sjetim, kad je onak' malo, da se nasmijem!⁴⁸

Ako se nakon toga promijeni način na koji se izvorni tekst izgovara, to je također potrebno naznačiti, ako za to ima dovoljno vremenskog i znakovnog prostora.

Primjer:

On [umirujuće]: OK, sve će biti OK. Uvijek je tako.⁴⁹

⁴⁵ Šeregi, I. (red.). (2026). Svadba [Film]. Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku / Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku.

⁴⁶ Černić Čanak, Č. (red.). (2025). Zečji nasip [Film]. Kinorama.

⁴⁷ Trobec, A., Džafić, M., i Unuk, M. (red.). (2026). Za tvoje dobro [Film]. Blank_filmski inkubator.

⁴⁸ Jokoš, I. (red.). (2025). Kad vrtim film [Film]. Wolfgang & Dolly.

⁴⁹ Trobec, A., Džafić, M., i Unuk, M. (red.). (2026). Za tvoje dobro [Film]. Blank_filmski inkubator.

Oznake za glazbu

Za označavanje glazbe koristi se pisani znak glazbene note ♪ na početku i kraju navođenja sadržaja kojim se glazba opisuje ili određuje te se navodi uz razmak prije i nakon teksta.

Predložen je format piktograma osminke ♪ koji se implementira kada god je to moguće.

Ako je tekst pjesme važan za radnju i ostvareni su potrebni uvjeti, navodi se u kurzivu. Na taj se način tekst dodatno naglašava te se gluhi i nagluhi osobe osigurava doživljaj podudaran onome koji imaju čujuće osobe — s fokusom na sadržaj.

Primjer:

♪ *Teško je reći tko koga ovdje sanja* ♪⁵⁰

Ako za to ima dovoljno prostora u titlu i važno je za razumijevanje, navodi se i izvor zvuka [radio], [gramofon], [razglas].

Primjer:

[radio] ♪ *Teško je reći tko koga ovdje sanja* ♪

Ako tko od likova pjeva pjesmu, a njezin tekst je važan za radnju i pjevanje je vidljivo, tekst pjesme navodi se običnim slovima (ne u kurzivu).

Primjer:

♪ *Teško je reći tko koga ovdje sanja* ♪

Ako tko od likova pjeva pjesmu i tekst je važan za radnju, a nije vidljivo tko pjeva, tekst pjesme u inkluzivnom se titlu donosi u kurzivu.

Primjer:

Marta: ♪ *Teško je reći tko koga ovdje sanja* ♪

Ako je više elemenata (naziv pjesme, dinamika, izvor zvuka) važno za radnju, prvo se u uglatim zagradama navodi opis dinamike, potom naziv pjesme, a na kraju i njezin tekst, ako za to postoje prostorni i vremenski uvjeti.

Primjer:

Prvi titl: [brza, trap pjesma]

⁵⁰ Trobec, A., Džafić, M., i Unuk, M. (red.). (2026). Za tvoje dobro [Film]. Blank_filmski inkubator.

♪ [Peki&Vojko V, Ganga i Rera] ♪⁵¹

Drugi titl: ♪ *U meni Zagora, stojim na Dinari* ♪⁵²

Ako za to nisu ostvareni potrebni prostorni uvjeti, autor titlova prema sadržaju filma procjenjuje je li važnije navesti opis glazbe ili tekst pjesme.

U slučaju da tekst pjesme nije važan za radnju ili postoje vremenska i prostorna ograničenja za njegovo navođenje u inkluzivnom titlu, donosi se samo izvođač i naslov pjesme.⁵³

Primjer:

♪ [Peki&Vojko V, Ganga i Rera] ♪

Ako čujuća osoba ne može razaznati tekst pjesme ili samu pjesmu, onda se naziv pjesme ne navodi, već se u uglatim zagradama navodi osnovno obilježje glazbe.

Primjer:

[svečana glazba]⁵⁴

NEVERBALNI ZVUKOVI

U ovom je poglavlju sadržan jedan od temeljnih elemenata po čemu se inkluzivni titlovi razlikuju od međujezičnih. Inkluzivnim se titlovima posreduju i neverbalni zvukovi, i to prema kriteriju njihove relevantnosti za radnju i osiguravanja njezina praćenja.

S obzirom na ograničen broj znakova u titlovima i ograničeno vrijeme prikazivanja titla, u slučaju brze izmjene izgovorenog teksta predlaže se skraćivanje ili parafraziranje te izostavljanje onih informacija za koje se procijeni da nisu relevantne za praćenje određene radnje.

Oznake zvukova važnih za radnju

Za opise zvukova koriste se uglate zagrade, a oni se navode malim slovima.

⁵¹ Šeregi, I. (red.). (2026). Svadba [Film]. Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku / Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku.

⁵² Tekst pjesme je u kurzivu jer u ovome slučaju nije bilo vidljivo tko pjeva, odnosno zvuk je dolazio s razglasa.

⁵³ I pjesme mogu sadržavati elemente nestandardnih idioma, primjerice žargonizme ili dijalektizme, a njihovim uključivanjem u sadržaj inkluzivnih titlova pruža se dodatni poticaj razvijanju leksičke kompetencije gluhih i nagluhih osoba.

⁵⁴ Vidović Dalipi, T. (red.). (2023). Snajka: Dnevnik očekivanja [Film]. Petnaesta umjetnost.

Primjer:

[svečana glazba, veselje]⁵⁵

VAŽNO: Ne navode se uvijek svi zvukovi, već samo oni važni za radnju, karakterizaciju likova i opis atmosfere.

U nekim je slučajevima važno istovremeno navesti opise zvukova uz ono što govornik izgovara, stoga se dozvoljava navođenje verbalnog sadržaja u jednom redu, a opis zvuka u drugom redu.

Primjer:

Ovo je bio hotel Gabriele D'Annunzio.

[buka vlaka]⁵⁶

Ako to vremenski/prostorno nije moguće, opis zvuka može biti u istom redu kao i izgovoreni tekst.

VAŽNO: U titlu nije potrebno navoditi informaciju koja je vidljiva na ekranu, osim u slučaju potrebe za dodatnim opisom zvuka koji je važan za radnju. Primjerice, ako je na ekranu vidljivo da je došlo do eksplozije, a ona je iznimno glasna i za radnju je bitan njezin opis, ta se eksplozija opisuje kao [glasna eksplozija] ili [zaglušujuća eksplozija].

Bitno je istaknuti i da je u inkluzivnom titlu važno napomenuti kada nema nikakvog zvuka na mjestima kada se on očekuje. Primjerice, kada se iz dramaturških razloga prikazuje kadar bez zvuka (osoba viče, ali glas se ne čuje), u inkluzivnom se titlu može staviti opis poput [bez zvuka].

Redoslijed navođenja zvukova

Zvukove koji se u izvornom kanalu odvijaju u isto vrijeme u inkluzivnim se titlovima navode prema kriteriju važnosti za radnju u cjelini ili prema redoslijedu njihova pojavljivanja.

Primjer: Ako je lagano pljuskanje vode dominantan zvuk i najvažniji za radnju, a glasanje ptica u daljini sekundarno, tada se lagano pljuskanje vode prvo navodi.

⁵⁵ Hitrec, N. (red.). (2025). Drugi dnevnik Pauline P. [Film]. Jaka produkcija.

⁵⁶ Beziniović, I. (red.). (2025). Fiume o morte! [Film]. Restart.

Primjer:

[lagano pljuskanje vode, glasanje ptica u daljini]⁵⁷

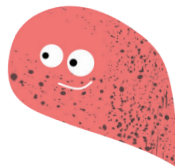
Ako se u nekom trenutku to promijeni, odnosno glasanje ptica u daljini postane dominantno, tada se ono prvo navodi, a nakon toga lagano pljuskanje vode.

Primjer:

[glasanje ptica u daljini, lagano pljuskanje vode]

Vrijedi napomenuti da ne postoji zadani popis opisa neverbalnih zvukova te je autorima titlova dozvoljeno samostalno kreiranje izraza imajući na umu upute o jezičnim kompetencijama ciljne skupine. Prilikom opisivanja neverbalnih zvukova, preporučujemo korištenje opisa prema procjeni autora titlova. Također, na umu treba uvijek imati ciljnu publiku. Opis zvuka poput [kiša rominja] ne mora nužno odgovarati jezičnim kompetencijama cjelokupne publike. U tom je slučaju bolje primijeniti opis čije je značenje šire i neutralnije [kiša pada], a koji se mogu dodatno precizirati, primjerice [kiša lagano pada].

[LAGANO
PLJUSKANJE
VODE,
GLASANJE
PTICA U
DALJINI]

JEZIČNA I STILSKA OBILJEŽJA

Jezik i stil inkluzivnih titlova ovisni su o vrsti sadržaja koji se njima posreduje, a općenito se pri njihovom oblikovanju treba slijediti načelo vjernosti izvorniku, relevantnosti, jasnoće i dosljednosti. Potrebno je uzeti u obzir žanr kojemu određeni audiovizualni sadržaj pripada, vrijeme u koje je smještena njegova radnja, posebnosti u redateljskom i uredničkom pristupu te pretpostavljenu ciljnu publiku.

Vjernost izvorniku i prilagodba

Zbog prostornih i vremenskih ograničenja – broja znakova u retku i vremena prikazivanja titlova na ekranu, sadržaj iz izvornog auditivnog kanala ponekad se mora skratiti ili parafrazirati. Tehnike i strategije koje se pritom primjenjuju podudarne su onima za međujezične titlove te, osim kraćenja rečenica i parafraze, uključuju i izostavljanje informacije koja je vidljiva na ekranu (prenosi se izvornim vizualnim kanalom) te izostavljanje informacije koja nije važna za praćenje i razumijevanje radnje, a nije u suprotnosti sa slikom na ekranu.⁵⁸

⁵⁷ Zilbalodis, G. (red.). (2024). Poplava [Film]. Dream Well Studio; Sacrebleu Productions; Take Five.

⁵⁸ Usp. Macan, Z., Primorac Aberer, Z. (2014). Audiovizualno prevođenje. Priručnik za prevoditelje. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci, 186–188.

Kraćenje rečenica

VAŽNO: Prilikom izrade titlova za gluhe i nagluhe osobe treba imati na umu da je razina jezičnog znanja hrvatskog jezika kod gluhih i nagluhih osoba različita te se posebna pažnja treba obratiti pri korištenju izvedenica iz stranih jezika. Također, sudionici fokus-grupina naveli su da im je lakše razumjeti aktivni oblik rečenice.

Upute za kraćenje standardnih titlova primjenjuju se i u inkluzivnim titlovima.

- Brojevi do deset pišu se slovima, kad je to moguće. Zbog vremenskih i prostornih ograničenja i brojevi do 10 mogu se pisati brojkom. Brojevi iznad 10 pišu se brojkama. Uz mjerne jedinice pišemo brojke.
- Između mjesta stotice i tisućice (kad je broj 10 000 ili veći), stotisućice i milijuna itd.: ispisujemo s bjelinama. Milijuni i milijarde pisani brojevima također se skraćuju, npr. 7 000 000 – 7 mil. ili 9 000 000 000 – 9 mlrd.
- Decimalni brojevi pišu se na način 12,5 ili 4,6 (~~ne 12.5, 4.6~~), između decimalnog broja i oznake mjere stoji praznina – npr. 12,50 kn, 4,6 l, 5,5 km i sl.).
- Redni brojevi se pišu s točkom, npr. 20. (~~ne 20.-ti ili 20.-i~~).
- Dvadesetak se skraćuje na način: 20-ak.
- Vrijeme se piše skraćenim nazivom, npr. „Doći ću u 15 sati.“ ili „Doći ću u 15:00.“ ili „Doći ću u 15 h.“
- Sve ono što se može skratiti, skraćuje se, npr. oznake težine – g, dag, kg, t, oznake duljine i visine – cm, m, km, postotak – % i sl.
- Također, informatičke oznake – KB, MG, GB, TB. Oznake valuta mogu se ispisati ili se mogu upotrijebiti kratice ili simboli za one poznatije (\$, €...).
- Skraćuju se nazivi država – npr. BiH, SAD, RH, UK.
- Krate se i nazivi institucija i organizacija, npr. HNK, MUO, EU, HAZU, INA, HZMO.
- Kada je u tekstu godina, može se pisati samo brojevima ili uz dodatak g. (npr. 1977. g.), a na početku rečenice, budući da rečenica ne smije početi brojem, pišemo slovima (Godine 1977.).
- Datume ispisujemo bez praznina između dana, mjeseca i godine (iako je pravopisno točno s prazninama) radi uštede znakova u titlu – npr. 27.10.2020.). Datumi se ne pišu na sljedeći način: 12-og studenog ili 12-i studeni, već se ispisuje 12.11. ili 12. studenog.
- Izostavnik se prema hrvatskom pravopisu ne piše u sljedećim situacijama:

– kod krnjeg infinitiva:

~~Učit' ću.~~ > Učit ću.

~~Sutra moram ranije ustati'.~~ > Sutra moram ranije ustati.

– kod krnjega glagolskoga priloga sadašnjega:

~~Pola ćeš naučiti gledajuć'.~~ > Pola ćeš naučiti gledajuć.

Kod pojavljivanja dugih misaonih rečenica koje sadrže više istih riječi, zbog ekonomičnosti se izostavljaju riječi koje se ponavljaju, odnosno primjenjuje se postupak kraćenja

Primjer:

Ma da, da. Dobro, dobro. Okej. 'Ajde, onda ti uživaj, dobro? Uživaj i daj gol! Gol, gol!!!

Da, da, dobro. Onda uživaj i daj gol. Gol!!!⁵⁹

Parafraziranje

Duge misaone rečenice treba skratiti i napisati ih što jednostavnije, ne mijenjajući pritom njihov smisao.

Primjer:

Kiša koja se očekuje tijekom večeri, na našem području, mogla bi stvoriti dodatne probleme.

Kiša koja se očekuje mogla bi stvoriti dodatne probleme.⁶⁰

Duge misaone rečenice ne kratimo kada je lik koji izgovara navedenu rečenicu u kadru i publika može pročitati s usana što lik govori te kada nesuvisle strukture u rečenici služe za govornu karakterizaciju lika. Tada titl organiziramo u dva ili više dijelova.

Primjer:

Prvi titl:

On je toliko najbolji,
da mu s radošću, od srca,

⁵⁹ Hitrec, N. (red.), (2025). Drugi dnevnik Pauline P. [Film]. Jaka produkcija.

⁶⁰ Černić Čanak, Č. (red.). (2025). Zečji nasip [Film]. Kinorama.

[VRATA
ŠKRIPE]

Drugi titl:

prepuštam svoje mjesto
pročelnice zemljopisne katedre.⁶¹

Izostavljanje informacije vidljive na ekranu.

Primjer:

Scena u kojoj vidimo da se vrata zatvaraju, a pritom i škripe, što je važno za radnju i stvaranje atmosfere.

[vrata se zatvaraju]

[vrata škripe]⁶²

Izostavljanje informacije koja nije relevantna za praćenje radnje (uzvici, upotreba semantički praznih izraza)

Prateći načelo ekonomičnosti u titlovima, predlažemo posredovanje onih informacija u titlu koje su važne za razumijevanje i percipiranje vizualnih informacija u kadru te onih koje su važne za radnju.

Ako u kadru vidimo psa koji laje, u inkluzivnom titlu to ne navodimo jer predstavlja vidljivu informaciju. No, ako se čuje lajanje koje nije moguće povezati s vizualnim prikazom u kadru, a važno je za percepciju vizualnih informacija i radnju, navodimo opis [pas laje].

Verbalni i neverbalni elementi

Zbog prostorno-vremenskih ograničenja (koja uključuju i unos metapodataka poput identifikacije govornika, paralingvističkih znakova i oznaka glazbe) doslovan prijenos izgovorenog teksta u inkluzivnim titlovima često nije moguć. Pri nužnom kraćenju i parafraziranju, prevoditelji moraju ukloniti značenjski prazne izraze, a očuvati informacije ključne za praćenje radnje te stilsku funkciju izvornika.

I neverbalne zvučne informacije iz izvornoga zvukovnog kanala uključuju se u inkluzivne titlove prema kriteriju svoje važnosti za praćenje i doživljaj sadržaja u cjelini. Prijevodne strategije koje se pritom mogu primijeniti su kategorizacija, objašnjenje i atribucija, a svaka od njih povezana je sa sadržajem koji se njome prenosi.⁶³

⁶¹ Hitrec, N. (red.). (2025). Drugi dnevnik Pauline P. [Film]. Jaka produkcija.

⁶² Bezinović, I. (red.). (2025). Fiume o morte! [Film]. Restart.

⁶³ V. u Macan, Z., Ogrizović, M., Sobol, A. (2025). Kada se zvuk pretvori u tekst. Inkluzivni podslovi u igranom dječjem filmu Uzbuna na Zelenom Vrhu. Panorama badań i studiów slawistycznych XXI wieku. Ur. Marta Buczek, Monika Gawlak, Nikola Kořak, Katowice, 305–316.

Kategorizacijom se određena zvukovna informacija pridaje pojedinoj konceptualnoj kategoriji: zvukovima iz prirode (vjetar, kiša, grmljavina), životinjama (pas, lav), čovjeku (smijeh, jecaj). Neverbalni zvukovni sadržaj iz izvornoga zvukovnog kanala u inkluzivnom se titlu posreduje imenovanjem bića, pojave ili predmeta koji određeni zvuk proizvodi. Uz imenice sa značenjem životinje u inkluzivnom se titlu može navesti glagol u prezentu sa značenjem njezina glasanja [pas laje]⁶⁴, imenica sa značenjem rezultata određene radnje [smijeh] ili radnja izražena glagolom u prezentu [smije se; zijeva; uzdahne; jeca i šmrca], uz navođenje njezina vršitelja [učitelj zvoni; Tina jauče]. Za zvukove koje proizvodi neki objekt preporuča se upotreba imenice u nominativu sa značenjem objekta koji proizvodi određeni zvuk i glagola u prezentu [vrata škripe], s dopunama [zvoni zvono s katedrale; škripi kolo na bunaru]. Leksički izbor i značenje jezičnih elemenata kojima se posreduju neverbalni zvukovni sadržaji iz izvornoga zvukovnog kanala mogu nositi i dodatnu obavijest o kvaliteti određenog zvuka [smijuljenje].

Objašnjenjem se posreduje izvor zvuka [automobil u prolazu], usmjerenost na recipijenta (imenica u dativu), uz označavanje govornika i uklopljenost u verbalni sadržaj iz izvornoga zvukovnog kanala (*Crni Emici: Joj, kaj ti tu radiš?*), trajanje zvuka, obično izraženo glagolima *početi/počinjati, trajati, nastaviti/nastavljati se, prestajati/prestati, završiti/završavati* [glazba počinje] i kvalitativno obilježje zvuka, obično izraženom pridjevom uz imenicu sa značenjem zvuka ili objekta koji ga prototipno proizvodi [tiha, melankolična glazba; ljutiti koraci].

Atribucija pobliže opisuje kvalitetu zvuka te se može odnositi na njegov uzrok [melodija], stanje [zadovoljno], vrstu [pop, klasična glazba]. Uvijek joj prethodi kategorizacija.⁶⁵ Kada govornici u filmu proizvedu zvukove kojima se izražava nelagoda, neslaganje i slično, važno je te zvukove opisati. Upotreba izraza poput [cokće] nije dovoljno informativna, stoga takve zvukove treba opisati kao [negodovanje] ili [nezadovoljno cokće].

⁶⁴ Primjeri u ovome potpoglavlju donose se prema Kontošić (2025) i Sobol, A. *Značajke inkluzivnih podslova u igranom filmu za djecu Vlak u snijegu*, diplomski rad, Sveučilišni diplomski prevoditeljski studij, mentorica Željka Macan, stručna suradnica Maja Ogrizović, Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci. <https://repository.ffri.uniri.hr/object/ffri:4874>, (pristupljeno 9. ožujka 2026.)

⁶⁵ V. Martínez Martínez, S., Jung, L. (2019). Film mit Untertitel für Hörgeschädigte in Spanien. Eine Korpus-Studie, *Magazin* 27, 75–90. <https://dx.doi.org/10.12795/mAGazin.2019.127.05>. (pristupljeno 1. listopada. 2025.)

Jezična raznolikost

Inkluzivni titl treba jasno i dosljedno prenositi jezične elemente koji pripadaju lokalnim i (sub)regionalnim varijetetima, dobnim, subkulturnim i profesionalnim žargonima i slengu. Opća preporuka je da se dijalekti, sociolekti, izmišljeni jezici i drugi jezici u međujezičnim titlovima obilježavaju upotrebom kurziva. No, u inkluzivnim titlovima, kurziv se koristi, primjerice, kako bi se označilo da je govornik izvan kadra, stoga se kurziv u inkluzivnim titlovima ne bi trebao koristiti radi označavanja jezične raznolikosti i izraza koji predstavljaju otklon od standarda.

Kulturnospecifični elementi

Prevođenje kulturnospecifičnih elemenata u inkluzivnim titlovima zahtijeva kombinaciju prevoditeljske, tehničke i kulturnoumjetničke kompetencije.⁶⁶ Autor titlova treba uzeti u obzir vremenska i prostorna ograničenja, potrebe ciljne publike i kulturne razlike kako bi sadržaj ostao razumljiv, informativan i kulturno vjerodostojan.

U inkluzivnim titlovima se kulturnospecifični elementi najčešće posreduju postupcima koji se donose u nastavku.

— Zadržavanja izvornog naziva.

Primjer:⁶⁷

Allora... Onda sam dobro rekao "Buongiorno",

— Funkcionalnog ekvivalenta.

Primjer:

Od tih stupića, barba Lauro napravio si je stepenice.,

— Kratkog opisnog prijevoda.

Primjer:

Ovaj dječji vrtić zvao se po D'Annunzijevoj mami,
L'asilo nido Luisa D'Annunzio

— Opisa kulturno relevantnih zvukova.

Primjer:

Eia, eia, alalà!

⁶⁶ V. Tutek, N. i dr. (2024). Research Seminar in Translating from Agglutinative Languages: Challenges, Experiences, Conclusions. Преводилац: часопис за традуктологију и сродне области, 43, str. 45–57. [10.18485/prevod.2024.43.91.3](https://doi.org/10.18485/prevod.2024.43.91.3). (pristupljeno 9. ožujka 2026.); Žagar-Šošarić, P., Lukežić, I. (2020). Tragovima kulture njemačkog govornog područja u Rijeci. Tragovi građanske tradicije: riječka građanska kultura 19. stoljeća. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 277–299.

⁶⁷ Izvor za sve primjere u poglavlju Kulturnospecifični elementi: Fiume o morte!

INKLUZIVNI TITL U RAZLIČITIM VRSTAMA SADRŽAJA

Inkluzivni titlovi se koriste u različitim kontekstima i na različitim ekranima te je potrebno slijediti specifična pravila za njihovo oblikovanje.

Treba napomenuti i da se za određene sadržaje titlovi izrađuju uživo.

Sadržaji za koje se titlovi izrađuju uživo čine posebnu kategoriju jer nastaju u stvarnom vremenu, uz pomoć tehnologija poput automatskog prepoznavanja govora (ASR) i pretvaranja govora u tekst u stvarnom vremenu (uživo) korištenjem tehnologije prepoznavanja govora.⁶⁸

Zbog ograničenja i tehnološkog posredovanja, tolerira se veće odstupanje od standardnog broja znakova zbog vremenskog pritiska i prioriteta prijenosa informacije, dok unaprijed pripremljeni titlovi slijede strože norme čitljivosti i segmentacije.

VAŽNO: Iako se neki titlovi izvode uživo, primjerice u kazalištima ili uz projekcije specifičnih filmova, oni su unaprijed pripremljeni.

⁶⁸ Eng. *respeaking*.

IMPRES- SUM

Članovi i članice radne skupine, abecednim redom:

Bernarda Komar

Dorijana Kavčić

Katarina Šturik

Maja Ogrizović

Marko Godeč

Nevio Reiter

Nives Gotovac

Petra Matić

Petra Žagar-Šoštarić

Sandra Mladenović

Sanja Vorkapić Velić

Sendi Kontošić

Tina Suvajac

Viktor Smiljanić

Željka Macan

Lektorica:

Tanja Diklić

U procesu sudjelovali prevoditelji za hrvatski znakovni jezik,
abecednim redom:

Damir Herega

Dina Rizzi Duhović

Nadija Svetić Lovreković

Projektni tim:

Kultura svima svugdje

Hrvatsko društvo prevoditelja znakovnog jezika

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Pridruženi članovi projektnog tima:

Ministarstvo titlova

Društvo hrvatskih audiovizualnih prevoditelja

Donatori:

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske

Hrvatski audiovizualni centar

Grad Zagreb

Hvala svima na sudjelovanju u anketama i fokus-skupinama, na čitanju, sugestijama i podršci.

HVALA SVIMA NA IMPLEMENTACIJI
I ZAJEDNIČKOJ GRADNJI INKLUZIVNIJEG
I SOLIDARNIJEG DRUŠTVA.

LITE- RATURA

Ávila-Cabrera, J. J. (2013). Subtitling multilingual films: the case of *Inglourious Basterds*. *RAEL: Revista electrónica de lingüística aplicada*, 12, 87–100.

Baradić, M., Krištafor M., Matić D., Ogrizović M. (2024). *Smjernice za inkluzivne kulturne prakse*. Rijeka: Kultura svima.

Bartoll, E. (2006). Subtitling multilingual films. *MuTra 2006 – Audiovisual Translation Scenarios: Conference Proceedings*.
https://www.euroconferences.info/proceedings/2006_Proceedings/2006_Bartoll_Eduard.pdf
(pristupljeno 8. ožujka 2026.)

BBC Subtitling Guidelines.
<https://www.clevercast.com/bbc-subtitling-guidelines/>
(pristupljeno 14. ožujka 2026.)

Closed Captioning and Subtitles.
https://submissions.oscars.org/technicalspecifications.aspx#ctl00_MainContent_InfoCardSections_ctl07_InfoSection
(pristupljeno 1. prosinca 2025.)

Described and Captioned Media Program.
<https://dcmp.org/> (pristupljeno 1. prosinca 2025.)

Društvo hrvatskih audiovizualnih prevoditelja. *Smjernice za kvalitetno prevođenje u titlove u Hrvatskoj*. Zagreb
<http://dhap.hr/Content/documents/SmjerniceZaKvalitetnoTitlanje.pdf>
(pristupljeno 20. travnja 2026.)

Filmom do senzibilizacije. Priručnik za prilagodbu audiovizualnog sadržaja. Alternator.

https://alternator.hr/wp-content/uploads/2022/08/Filmom_do_senzibilizacije_PRIRUCNIK_2MB_final-1.pdf
(pristupljeno 20. travnja 2026.)

Kavčić, D. (2017). *Standardi, smjernice i načela pripreme titlova za gluhe i nagluhe osobe u Republici Hrvatskoj*. Zagreb. (neobjavljeno)

Kontošić, S. (2025). Inkluzivni podslovi povišena tona – posredovanje elemenata neslaganja i sukoba u filmu *Samo kad se smijem*, diplomski rad, Sveučilišni diplomski prevoditeljski studij, mentorica Željka Macan, stručna suradnica Maja Ogrizović. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
<https://repository.ffri.uniri.hr/object/ffri:4874>
(pristupljeno 9. ožujka 2026.)

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom (Narodne novine, Međunarodni ugovori, br. 6/2007, 3/2008, 5/2008).

Krištafor, M., Vodanović, T., Herega, D., Ogrizović, M. (2025). *Mediji svima. Smjernice za inkluzivno komuniciranje*. Rijeka: Kultura svima.

Macan, Ž., Primorac Aberer, Z.. (2014). Audiovizualno prevođenje. *Priručnik za prevoditelje*. Filozofski fakultet u Rijeci: Rijeka, 181–201.

Macan, Ž., Ogrizović, M., Sobol, A. (2025). Kada se zvuk pretvori u tekst. Inkluzivni podslovi u igranom dječjem filmu *Uzbuna na Zelenom Vrh*. U: M. Buczek, M. Gawlak, N. Koščak (ur.), *Panorama badań i studiów slawistycznych XXI wieku* (str. 305–316). Katowice.

Martínez Martínez, S., Jung, L.. (2019). Film mit Untertitel für Hörgeschädigte in Spanien. Eine Korpus-Studie, Magazin, 27, 75–90. <https://dx.doi.org/10.12795/mAGAzin.2019.i27.05>.
(pristupljeno 1. listopada 2025.)

Netflix Partner Help Center. *Croatian Timed Text Style Guide*. <https://partnerhelp.netflixstudios.com/hc/en-us/articles/115002790368-Croatian-Timed-Text-Style-Guide>
(pristupljeno 1. prosinca 2025.)

Oliver, M. (2013). The social model of disability: Thirty years

on. *Disability & Society* 28 (7). https://www.researchgate.net/publication/263463206_The_social_model_of_disability_Thirty_years_on (pristupljeno 8. ožujka 2026.)

Sobol, A. (2025). *Značajke inkluzivnih podslova u igranom filmu za djecu Vlak u snijegu*, diplomski rad, Sveučilišni diplomski prevoditeljski studij, mentorica Željka Macan, stručna suradnica Maja Ogrizović. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci. <https://repository.ffri.uniri.hr/object/ffri:4874> (pristupljeno 9. ožujka 2026.)

Struna. Hrvatsko strukovno nazivlje. Hrvatski terminološki portal. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. <https://struna.ihj.hr/> (pristupljeno 1. ožujka 2026.)

Sveučilište Hildesheim. EFRE-Projekt: TV-Untertitel für gehörlose und schwerhörige Kinder. <https://www.uni-hildesheim.de/sdh4kids/> (pristupljeno 3. travnja 2026.)

špica. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2026. (29.3.2026) <<https://www.enciklopedija.hr/clanak/59836>>.

Tutek, N., Reiter, N., Sedlanić, R., Friščić, T. (2024). Research Seminar in Translating from Agglutinative Languages: Challenges, Experiences, Conclusions. *Преводилац: часопис за традуктологију и сродне области* 43, 45–57. [10.18485/prevod.2024.43.91.3](https://doi.org/10.18485/prevod.2024.43.91.3). (pristupljeno 9. ožujka 2026.)

Untertitel-Standards von ARD, ORF, SRF, ZDF. <https://www.daserste.de/specials/service/untertitel-standards100.html> (pristupljeno 20. travnja 2026.)

World Bank and World Health Organization. (2011). *World Report on Disability*. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/665131468331271288/pdf/627830WP0World00PUBLIC00BOX361491B0.pdf> (pristupljeno 1. prosinca 2025.)

Žagar-Šošćarić, P., Lukežić, I. (2020). Tragovima kulture njemačkog govornog područja u Rijeci. *Tragovi građanske tradicije: riječka građanska kultura 19. stoljeća*. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 277–299.

IZVORI ZA PRIMJERE INKLUZIVNIH TITLOVA

Film svima Medijateka:

Slijepčević, N. (red.). (2024). Čovjek koji nije mogao šutjeti [Film].

Antitalent; Kinorama. Inkluziviran: 2024.

Hitrec, N. (red.). (2025). Drugi dnevnik Pauline P. [Film]. Jaka produkcija. Inkluziviran: 2025.

Bezinović, I. (red.). (2025). Fiume o morte! [Film]. Restart. Inkluziviran: 2025.

Andree Škop, M., i Raýmanová, V. (red.). (2026). Glavonja [Film]. PomPom Film; Objectif. Inkluziviran: 2026.

Libertad, E. (red.). (2025). Gluha [Film]. Distinto Films; Nexus CreaFilms. Inkluziviran: 2025.

Tanhofer, N. (red.). (1958). H-8 [Film]. Jadran film. Inkluziviran: 2021.

Jokoš, I. (red.). (2025). Kad vrtim film [Film]. Wolfgang & Dolly. Inkluziviran: 2025.

Zilbalodis, G. (red.). (2024). Poplava [Film]. Dream Well Studio; Sacrebleu Productions; Take Five. Inkluziviran: 2025.

Vidović Dalipi, T. (red.). (2023). Snajka: Dnevnik očekivanja [Film]. Petnaesta umjetnost. Inkluziviran: 2023.

Šeregi, I. (red.). (2026). Svadba [Film]. Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku / Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku. Inkluziviran: 2026.

Trobec, A., Džafić, M., i Unuk, M. (red.). (2026). Za tvoje dobro [Film]. Blank_filmski inkubator. Inkluziviran: 2026.

Černić Čanak, Č. (red.). (2025). Zečji nasip [Film]. Kinorama. Inkluziviran: 2025.

POPIS ZA PROVJERU NAMIJENJEN AUTORIMA TITLOVA

Alatom koji je pred vama želimo pružiti dodatnu podršku u izradi inkluzivnih titlova.

Čitljivost titlova

- najviše 2 retka
- linije titla logično podijeljene
- brzina čitanja nije prevelika
- titl traje dovoljno dugo da sadržaj bude pročitan

Inkluzivnost sadržaja

- važni zvukovi su označeni
- govornik je jasno označen
- ton/emocija su dodani gdje je potrebno
- nema nepotrebnih elemenata koji ometaju gledanje
- nema elemenata koji prenose informaciju koja je vidljiva na ekranu

Jezik

- nema jezičnih pogrešaka (koje nisu u funkciji izvornog sadržaja)
- rečenice su jasne i logično strukturirane
- konzistentan stil
- interpunkcija u skladu s pravopisnom normom hrvatskog standardnog jezika

Sinkronizacija

- “ titl počinje na vrijeme
- “ titl završava na vrijeme
- “ nema „skakanja“ ili preklapanja
- “ prati ritam scene

Specifični slučajevi

- “ pjesme su navedene prema uputama u Smjernicama
- “ strani jezici su jasno označeni

Tehnički aspekt

- “ titlovi su spremljeni u ispravnom formatu
- “ UTF-8 kodiranje
- “ nema tehničkih grešaka, odnosno, titl je testiran prije slanja

Završni test

- “ Možemo li razumjeti sadržaj bez zvuka?
- “ Je li titl ugodan za čitanje?
- “ Može li se što skratiti?

BILLY

BILLYSKE

BILLYSKE

HVALA ŠTO GRADIMO INKLUZIVNO
DRUŠTVO — ZAJEDNO!

